

Király Judit

9+12 / 2

A Nyílt Struktúrák Művészeti Egyesület OSAS-műhely és Egy kis Amerika című kiállítása

- Vasarely Múzeum, Budapest
- 2009. február 11 – április 26.

Egyszerre két, a Nyílt Struktúrák Művészeti Egyesület (OSAS) által szervezett kiállítás fogadta a Vasarely Múzeumba április végéig elzarándoklókat. Az egyesület az OSAS-műhely című tárlattal ünnepelte három éves fennállását, *Egy kis Amerika* címmel pedig az USA-ban élő tizenkét kortárs művész munkáit láthatta a közönség.

Egy-egy életmű vagy hosszabb alkotói periódus vizsgálata alkalmat ad a művészi attitűd és gondolkodásmód folyamatos alakulásának, a problémakörök és „megoldási módszerek” egymásból való kibontakozásának megfigyelésére, az oeuvre ívének rekonstruálására. Az alkotás során feltámadó, hol termékenyen kibomló, hol elhaló vagy jelentősen megváltozó gondolatok meglesésére azonban ritkán adódik alkalom a (művészet)történész számára. Márpedig ez a „titkos vegykonyhába pillantás” minden esetben érdekes lehet, ám véleményem szerint különösen izgalmas a konceptuális gyökerű, szeriális-strukturális művészet esetében. Éppen ezért volt kiváló ötlet a vázlatok és a „kész műalkotások” együttes szerepeltetése az OSAS-műhely című kiállításon. A koncepciót a résztvevő kilenc művész mindegyike máshogyan értelmezte, volt, aki korábbi vázlatait és legfrissebb munkáit mutatta be, más önálló munkákat szerepeltetett vázlatként, s megint más valóban műhelymunkákat adott – „kész” művek nélkül. A befogadó szempontjából azt a megoldást tartom a legszerencsésebbnek, amikor a kiállított művekhez készített vázlatok szerepeltek a tárlaton.

HARASZTY ISTVÁN
Szekrénykép Deák Dénes tiszteletére, 1992–2009, C print, 1:2 másolat, 100 × 360 cm
© fotó: Sulyok Miklós

Ezt a megoldást választotta MAURER DÓRA és NEMES JUDITH. Maurer esetében egy 1999-ben és egy 2008-ban készült festmény, illetve a hozzájuk készített vázlatok egyrészt az egyes művek létrejöttének fázisait demonstrálják, másrészt a korábban említett ív egy szeletének rekonstrukcióját teszik lehetővé. A tárlat látogatója felfedezheti, hogyan fordul át látszólag a korábban csupán meggömbült sík, s azt is, hogy ez milyen színkeveredéssel jár; de emellett bepillantást nyerhet abba is, hogyan kérdez, érvel, vitatkozik önmagával Maurer, amíg a gondolatban felmerülő szín- és formavariációkat kis méretben megfesti, modellezi.

Nemes Judith egy egészen friss munkáját (*09/Zeta/539*) és előkészítő vázlatát állította ki. A figyelmes látogató észrevehette, hogyan módosultak a színek és az arányok a tervezés során. Az azonban előre eltervezhetetlen volt, ami a művet élővé és izgalmassá tette. A kiállítóteret megvilágító, különböző színhőmérsékletű és erősségű természetes illetve mesterséges fény hatására a festmény részét képező fakockák több árnyékot is vetettek, s az egymást mindig másképpen metsző, különböző színű árnyékok folyamatosan vándoroltak a mű felületén.

GÁYOR TIBOR *Műhelymunkák* című sorozatával – térbeli munkái után – a két dimenzióba tért vissza, ám egy kétszínű felület fehér alapra helyezése, szétvágása, hajtogatása által kapcsolatban maradt a térrel is. Kisebb egységekre tagolódnak, mindkét irányból „olvasható” szekvenciáinak elemei háromszögek, illetve négyzetek, amelyek egymásból következnek, hol bonyolódó, hol egyszerűsödő rendszerei a formák átalakulásának folyamatát, a zárt rendszeren belüli mozgást ragadták meg.

KONOK TAMÁS és HETEY KATALIN kiállított munkáik mellé korábbi, a hatvanas, nyolcvanas és a kilencvenes évekből származó vázlatok sorát

mellékelték. Ezeknek egymással és a kiállított művekkel való összevetése a művészi fantázia szárnyalását, a gondolkodás logikáját példálták, illetve azt, hogy radikálisan újnak tűnő formák / művek hogyan köthetők mégis korábbi munkákhoz, s egy-egy alkotás egyes elemeinek kiragadása és felnagyítása (Konok) hogyan vezethet új formavilág kialakításához.

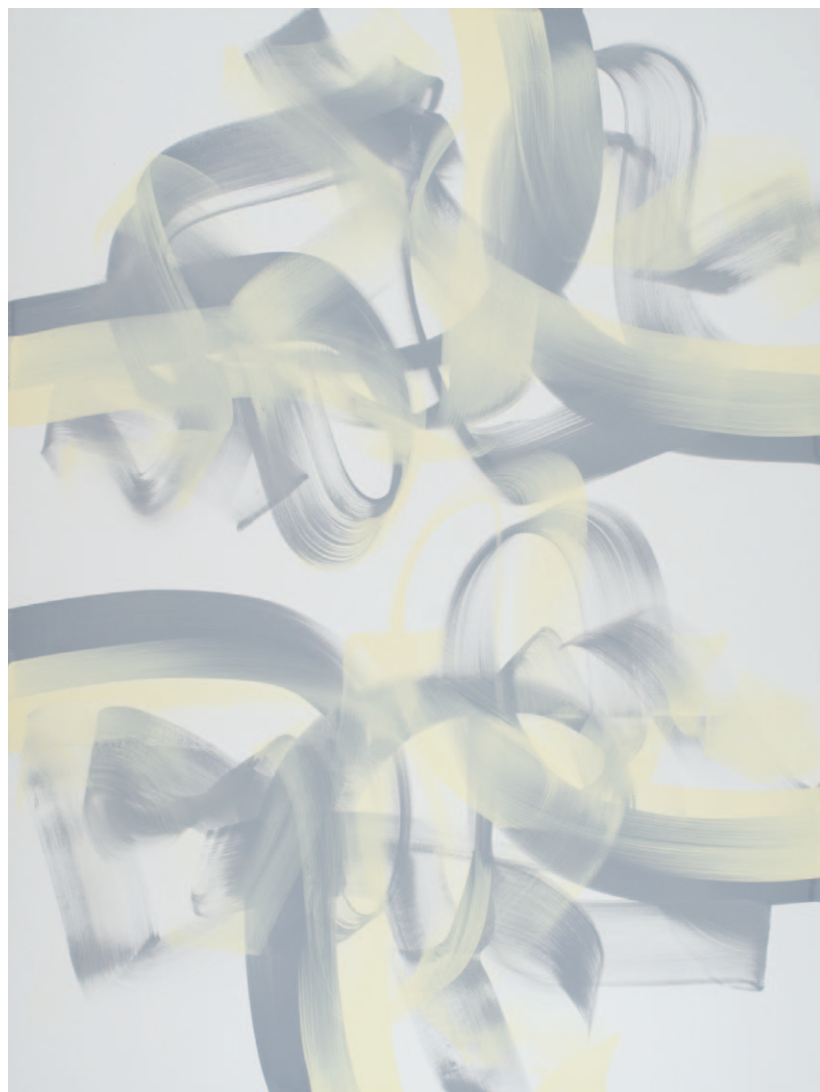
HARASZTY ISTVÁN mobiljai gyakran mondanak ellent a fizika, a mechanika törvényeinek, s ez jellemezte a Vasarely Múzeumban kiállított *Nyolc konyhakész szobrot* is. A különböző fémekből összeállított szerkezetek számomra a megállított és kimerevített pillanatot jelentették, hiszen a statikusnak és stabilnak tűnő tárgyegyüttes elemeit egyesével szemügyre véve rá kellett jönnünk, hogy a tárgyak lehetetlen helyzeteket tükröznek: a golyóknak a következő pillanatban le kellene csúszniuk, el kellene fordulniuk. Harasztý azonban nem csak a mechanika törvényein gondolkodtatta el a nézőt, hanem a műalkotás, illetve a kiállított tárgy státuszával kapcsolatban is. A tárlaton ugyanis szerepeltek Harasztý *régi vázlatai és mai eszközei*, s a tárlóba helyezett, geometrikus alapformákból kialakított, nemes egyszerűségű eszközei a kiállítás részeként talált tárgyaknak, igényesen megmunkált műalkotásoknak tünnek.

NÁDLER ISTVÁN, két darab 2008-ban készült festménye mellett jegyzetekkel ellátott vázlatokkal szerepelt a kiállításon. Nádler munkáit ismerve csak sajnálhatta a néző, hogy ez utóbbiakon a színek csupán fogalmilag, „narancs”, „lila”, „kadmiumsárga” feliratokként jelentek meg. A vázlatoktól függetlenül kiállított festmények viszont meglepetéssel szolgáltak, színviláguk (halványszürke, halványsárga, halványzöld) lényegesen csendesebb, mint Nádler korábbi műveié. HAÁSZ ISTVÁN vázlatai annyira kidolgozottak és finoman megmunkáltak voltak, hogy akár

SHAWN WALLIS
Fatime keze II., 2000, olaj, fa, vászon gipsz-alap, 46 × 46 × 10 cm
kölcsonözve: Galerie Lindner, Wien

NÁDLER ISTVÁN
Két lépés (részlet), 2008, kazeintempera, vászon, 240 × 180 cm; © fotó Sulyok Miklós

önálló pasztellképeknek is tarthattuk volna őket. A három vázlat és a három részből álló 09.01.27. I–III. című sorozat különböző arányban osztott négyzeteket sorakoztatott fel. Szintén négyzetek osztásával alkotott számítógépes grafikákat láthattunk MOLNÁR VERÁTÓL. A 2006-ban készült *Három derékszög*, *A széria* illetve *B széria* fekete négyzeteit különböző vastagságú fehér vonalak bontották meg.

A négyzet kiemelt szerepet játszott az *Egy kis Amerika* című kiállításon is, amelynek anyaga a bécsi Peter Lindner Galériából és a müncheni Rupert Walser Galériából érkezett Budapestre. Mindkét galéria profilja a geometrikus és konceptuális művészet, s mindkét helyről grafikákat, illetve viszonylag kisméretű festményeket láthatott a magyar közönség.

A tizenkét kiállító művész között olyan ismert nevek is szerepeltek, mint ROBERT BARRY, SOL LEWITT, JAMES REINEKING, ED RUSCHA, RICHARD SERRA, s megjelentek kevésbé ismert, fiatalabb alkotók is, mint például az ukrán szülők gyermekeként 1945-ben Németországban született, s jelenleg New Yorkban élő JERRY ZENIUK. A kiállított anyagot tekintve hangsúlyos volt a konceptuális jelleg, amit a műveken szereplő szavak, feliratok megjelenése is tükrözött (Robert Barry, Ed Ruscha).

DAVID RABINOWITZ japán papírra készített háromrészes fametszetsorozata expresszív jellegével és finom kidolgozottságával tünt ki, s az absztrakció azon fokát képviselte, amikor a mű még éppen felfogható valamely konkrét dolog ábrázolásaként is. A fehér alapon piros, kék illetve zöld felület- és vonalháló szabad asszociációkat engedett meg, organikus-biológiai képzeteket keltett.

Az amerikai származású, ám 1980 óta Németországban élő JAMES REINEKING szobrai, rajzai és grafikái geometrikus alapformák – leggyakrabban négyzet és kör – felszabdalásával, majd a kivágott felületek enyhén elcsúsztatott visszaillesztésével jönnek létre, ami által a művek fontos alkotóeleme a részek között megjelenő, hajszálvékony anyag-hiány. A Vasarely Múzeumban kiállított három papíralapú mű esetében is tépést, vágást – egy esetben a hordozó vágását is – alkalmazta a művész.

A monokróm festészetet képviselte többek között SHAWN WALLIS, PHIL SIMS és ROY THURSTON. Thurston alumínium /akril-polyurethan műve – talán a megvilágítása miatt is – anyag-talanul lebegni látszott.

Természetesen (és szerencsére) sem az OSAS-tagok, sem pedig az amerikai művészek tárlata nem tükrözött egységes képet, mégis három különböző, autonóm világ élt együtt a Vasarely Múzeumban február és április között: egy szelet Magyarország, egy kis Amerika és Victor Vasarely univerzuma.

A Rozsda-rejtély

Alba Romano Pace-val Vámos Éva beszélget

✚ **Vámos Éva:** *Rozsda és Rossellini – a 20. századi kép és film labirintusa került egymás közelébe a lyoni Szépművészeti Múzeum legutóbbi kiállításán. A kozmikus léptékű Rozsda-művekben a rejtélyt emlegeti Dominique Desanti a művészről búcsúzva. Most Budapesten páratlan eseménysorozaton – egy időben hat Rozsda-kiállításon láthatjuk a magyar és francia köz- és magángyűjteményekből egyaránt kölcsönzött műveket. Rozsda Endre álmaitól, a Budapest Galériából elindulva érkezünk a Várfook utcába, ahol a galériások elszántságának köszönhetően négy – köztük szabadtéri – kiállítás nyílt. A dokumentumfilm-vetítés után következnek a teljes életműből válogatott fotók a Francia Intézetben.¹ A kiállítást ALBA ROMANO PACE nyitotta meg. A Párizsban élő fiatal szicíliai művészettörténészt először is arról kérdeztem, hogyan talált a Rozsda-képekre.*

✚ **Alba Romano Pace:** A szurrealisták miatt mentem el a Bateau-Lavoir-ba, ahol Rozsda műterme érintetlenül áll, pontosan úgy, ahogyan tíz évvel ezelőtt hagyta. Szembetalálkoztam a *Kékszakállú* című képével – és azonnal a hatása alá kerültem.

¹ *Rozsda Endre álmai.* Budapest Kiállítóterem, Budapest, 2009. ápr. 20 – máj. 17.
Rozsda Endre. Festő – fotográfus, Francia Intézet, Budapest, 2009. ápr. 22 – máj. 22.
Rozsda korai papírmunkái / Rozsda's Early Paperworks (1935–1995). Várfook Galéria Várfook Terme, Budapest; *Korai festmények – Rozsda a második világháború előtt / Early Paintings – Rozsda before World War II,* Várnegyed Galéria, Budapest; *Rozsda szurrealizmusa – Rozsda a második világháború után / Rozsda's Surrealism – Rozsda after World War II,* Várfook Galéria XO Terme, Budapest; *Rozsda Endre (1913–1999). Japánban megölték egy európai / A European has been killed in Japan,* Galéria 19, Budapest I., Várfook utca emelkedője, 2009. ápr. 21 – máj. 23. (címek kurzívák!).

ROZSDA ENDRE
XIV. Lajos Bizáncban, 1963, olaj, vászon, 90 x 116 cm, magángyűjtemény, Párizs

